

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*Loof de HEER, roep luid zijn Naam,
maak zijn daden bekend onder de volken,
zing en speel voor Hem,
spreek vol lof over zijn wonderen.*

Psalm 105:1-2 (NBV 21)

Psalm 105 is een loflied, een lied dat vol blijdschap en vreugdevolle tonen bezingt hoe God door alle tijden en eeuwen heen zijn volk liefheeft en draagt. Een nieuw lied dat onze ogen wil openen voor zijn majesteit, de wijsheid waarmee de Eeuwige de hele wereld bestuurt. Een perspectief dat vanuit de hemel aan ons wordt aangereikt: het gaat in dit lied om Gods heilige Naam, om zijn daden en de wonderen waarmee Hij zijn volk bevrijdde.

Psalm 105 begint in de verzen 1-3 met een aantal vreugdevolle uitroepen: 'loof', 'roep', 'zing', 'maak muziek' en 'wees blij'. Zingen voor God, met heel je hart en met heel je ziel: daartoe nodigt Psalm 105 ons uit. Maar de woorden van Psalm 105 zijn groots. Dit lied ademt een diep ontzag voor God. Tot in elke vezel van zijn lijf ervaart de dichter de verwondering, de ontroering ook, om Gods goedheid en trouw. En dat lied moet over de hele aarde gaan. Als we de Hebreeuwse tekst volgen, dan komen we uit bij een drievoudige opdracht:

Maak zijn daden bekend onder de volken (1b).

Overdenk verwonderd zijn wonderdaden (2b).

Prijs zijn heilige Naam (1a) - of maak groot zijn naam, zo zou je ook mogen vertalen.

Maar ondanks de vreugdevolle inzet waarmee dit lied begint, roept Psalm 105 ook vragen op. Want niet altijd zijn we vol van Gods Geest. Soms ontbreekt het ons aan adem, de kracht om door te gaan. Hoe vaak gebeurt het ons niet: dat je geen woorden hebt, de brok in je keel om alle onmenselijke toestanden in deze wereld? Dat je geen reden tot zingen hebt omdat je hart zwaar geworden is door verdriet, gemis, de teleurstellingen die een mens kunnen overkomen. Zozeer zelfs dat je begint te twijfelen of God wel nabij is. Waarom grijpt God niet in bij al het lijden en het onrecht dat geschiedt in deze wereld? Waar is God in mijn leven? Voor velen van ons wordt God een vraag wanneer wij zelf door de woestijn moeten. Als wij door de diepte heen moeten en wij hard geconfronteerd worden met verlies, de eindigheid van het leven.

Maar juist voor die ervaringen, als alles je bij de handen afbreekt en wij geen weg meer zien, reikt Psalm 105 ons een leeftocht aan, een weg om te gaan. Ook de Israëlieten hebben geworsteld met diezelfde vragen die leven in onze harten. Psalm 105 is een lied dat geschreven werd in één van de meest donkere tijden van Israëls geschiedenis. In 587 v. Chr. wordt Jeruzalem verwoest, en worden grote delen van de Joodse bevolking naar Babylon gevoerd. Het land dat God hen schonk ligt volledig in puin: velden en akkers zijn platgebrand, steden verwoest. Er is niets dat nog groeien kan: geen koren op de akkers, geen wijnrank die nog vruchten draagt. De aarde smeult; er is geen vogel die nog zingt.

Daar zitten ze dan: in Babylon, een stad waar ze niet thuis zijn, en waar ze als vreemdeling verblijven. Ze zitten vol met vragen en met verdriet: waar is God nu met zijn beloften? Hij zou toch in alles bij ons zijn? Zijn wij nu uit zijn hand gevallen, uit zijn genade? Ze hebben daar getreurd en gehuild om hun verloren toekomst. Maar dat niet alleen: in Babylon beginnen ze ook met nieuwe ogen naar hun geschiedenis te kijken. Dwars door hun tranen heen, beginnen ze weer te zingen. Vele Psalmen zijn in Babylon gedicht. Zo ook Psalm 105.

In dit lied ontdekken ze de vreugde weer, de lofzang om het leven. Het lied reikt ook ons twee sporen aan, twee paden die nodig zijn voor een leven in verbondenheid met de Heer. Het eerste spoor gaat over het eren van God.

Loof de Heer! Zing en maak muziek voor Hem! Zo begint Psalm 105. Blijf met verwondering vertellen over alles dat God heeft gedaan in de geschiedenis. Spreek zo over Hem dat je zijn heilige Naam groot maakt en wees blij! Dat klinkt nu niet bepaald als een lied vol twijfel. Nee, veel eerder komt hier de zekerheid van het geloof mee: dat God in alles nabij is en dat zijn belofte doorgaat, ook vandaag.

Opvallend is ook dat in die eerste drie verzen de Naam van God twee keer genoemd wordt. 'Roep zijn naam aan', 'Prijs zijn heilige naam' (Ps 105:1,3). Alles begint bij de Eeuwige. De naam van God is verheven boven alle namen, boven alle machten en krachten van deze wereld. Zijn Naam maakt duidelijk hoe hij aanwezig is. Want zijn Naam betekent: 'ik ben', 'ik zal er zijn'. Hij is de Aanwezige: Hij is bij ons met zijn dragende kracht, ook al zien we Hem niet.

Maar ons geloof is vaak zo wankel. Het is niet eenvoudig om de lofzang gaande te houden. Hoe vaak verstomt ons lied niet, en wankelt ons geloof? We vallen en verdwalen, strompelen ons het leven door. Maar God is goed en trouw. Daarom hecht de dichter van Psalm 105 zo'n belang aan het gedenken. In vers 5 lezen we:

*Gedenk de wonderen die Hij heeft gedaan,
de oordelen die Hij heeft uitgesproken.*
Ps 105: 5 NBV21.

En even later in de verzen 7-9 komt dat gedenken opnieuw terug. Maar nu laat de dichter onze blik vallen op Gods goedheid, hoe Hij steeds genadig en liefdevol is geweest voor zijn volk. Hij is de Heer, onze God. Wat Hij besluit geldt voor de hele aarde. Deze woorden moet u goed onthouden. Laat ze diep doordringen tot in je hart:

*Tot in eeuwigheid zal Hij gedenken
Zijn woord voor duizend geslachten.*
Ps 105:8 (vertaling vanuit het Hebreeuws).

Het begon allemaal met het verbond tussen God en Abraham. Met Abraham die als eerste de stem verstond en de weg ging die God hem wees. En dat verbond zal doorgaan van generaties op generaties. Tot in het duizendste geslacht! God blijft het gedenken: zolang de tijd bestaat, zolang er mensen zijn en wij nog ademen.

En dan komt er vanaf vers 10 een lange vertelling voorbij. De hele geschiedenis van hun voorouders wordt bezongen met vreugde en met blijdschap. Zo levendig alsof ze

er zelf bij zijn geweest. En natuurlijk is die weg lang en zwaar geweest. Hun voeten zouden gaan over bergen, en langs ravijnen, dwars door zeeën en woestijnen heen. Keer op keer duiken er vijanden op die hen benauwen; ziekte overvalt hen; ze lijden aan honger en dorst. Maar op hun weg naar het beloofde land stuurt God hen helpers die zijn geboden doorgeven, mensen die als herders vooruitlopen en in zijn Naam de weg wijzen. Die weg gaat door. Het is niet te stoppen of te stuiten.

Soms dwaalden ze maar wat en zwierven ze van volk naar volk. Koningen en vijandige volken belaagden hen, maar God stond niet toe dat zij verdrukt werden. God voorzag dat zijn volk honger zou lijden toen zij naar Egypte trokken. Daarom stuurde Hij Jozef vooruit zodat hij koning zou worden van Egypte. Toen haat binnensloop in de harten van de Egyptenaren en zij geschopt en geslagen werden, zond Hij hen Mozes en Aäron om hen te bevrijden. Op hun lange tocht door de woestijn is het God zelf die voor hen zorgt. Als een vuur gaat hij 's nachts voor hen uit, en overdag wijst hij hen de weg door wolken die als een gordijn zijn aanwezigheid omhullen. Zo worden ze voortgestuwd op de kracht van de wind, door de kracht van zijn Geest. Het is God zelf die hen voedt met brood uit de hemel. Het is de Heer die de rotsen slaat zodat er water opborrelt voor hun dorstige kelen.

Het is een bevrijdende boodschap. Herinner, gedenk, herhaal het: hoe goed God is geweest voor zijn volk en geloof dat zijn Geest ook vandaag nog bij ons is. Maar hoe zit het nu met ons? Wat moeten wij doen? Ook voor deze vraag geeft Psalm 105 richting. Dat is het tweede spoor. In vers 4 zegt de dichter:

*Vraag naar de Heer en zijn macht,
zoek voortdurend zijn nabijheid.*

Luister naar deze wijze woorden. Laat het niet afhangen van wat er allemaal om je heen gebeurt aan chaos en verwarring. Laat het niet afhangen van je eigen emoties. Je vragen, je worstelingen, datgene dat je zo verlangt: leg het bij God neer en zoek Hem voortdurend en elke dag. Zo blijf je met Hem verbonden, zo zul je vreugde vinden. Zodat je weer zingen kunt met hart en ziel.

Dat spoor van Psalm 105: de overtuiging dat God in alles bij ons zal zijn, ook als we teruggeworpen worden op onszelf, loopt door in Johannes 16. Het gedeelte dat wij lezen hoort bij een lange afscheidsrede van Jezus die al begint in Johannes 14 en hoofdstukken zou duren. Jezus herhaalt wat hij al eerder gezegd heeft: Hij is bij hen geweest, maar Hij gaat weg; terug naar de Vader die Hem gezonden heeft (Joh 16:5; cf. 14:19).

Dat moet een schokkende boodschap zijn geweest voor de leerlingen. Het kan niet anders: verdriet en schrik moet hen overvallen zijn. Ze hebben zo veel van Hem geleerd: de manier waarop de Schriften opengingen als Hij vertelde; hoe Hij met één verhaal kon uitleggen hoe mensen geroepen zijn om niet langer voor zichzelf, maar vanuit Gods genade te leven. Hoe Hij er was voor mensen; hoe Hij zichzelf gegeven heeft. Het heeft hen vervuld met een diepe vreugde. De verbondenheid die gegroeid was met Jezus is zo innig geweest, zo sterk... krachtiger misschien wel dan de band met hun eigen familieleden.

Maar de dreigende en zware ondertoon van Psalm 105, dat er machten zijn die zich roeren, klinkt ook hier door. Het is een harde boodschap: ze zullen uit de synagoge geworpen worden en bedreigd worden met de dood. Het zijn woorden die niet te bevatten zijn: "Ik ga weg naar Hem die mij gezonden heeft" (Joh 16:15). Ze zullen zonder Jezus verder moeten. Nu begrijpen ze de diepte nog niet van wat Jezus hier zegt. Ze kunnen het nog niet aan. Maar Jezus vertelt hun dit zodat ze niet zullen struikelen als het zover is.

"Jullie zijn verdrietig" zegt Jezus even verderop in vers 6. Voordat ze één woord kunnen uitbrengen, neemt Jezus opnieuw het woord. Het is alsof Hij al hun gedachten peilt. Hij kent hun hart en al hun vragen. Want nu zegt Jezus:

*Maar dit is de waarheid: het is goed voor jullie dat ik ga,
want als ik niet ga zal de pleitbezorger niet bij jullie komen.*

Jezus weet wat goed voor hen is. Het is wijsheid wat Hij doet. In de Griekse tekst staat het woord *parakleet*. Een woord dat zowel vertaald kan worden met 'helper' als 'trooster'. Pleitbezorger hebben sommige teksten ook; iemand die voor je opkomt. Het woord 'parakleet' is afgeleid van een Grieks werkwoord (*parakaleo*) dat 'iemand erbij roepen' betekent. Zoals God de Israëlieten de weg wees door de woestijn en hen op hun wegen helpers zond, zo roept Jezus de Trooster erbij. Hij zal hen helpen en de weg wijzen.

De leerlingen zullen moeten leren om te leven in zijn Geest, om in het voetspoor van Jezus verder te gaan op de goede weg. Zoals Jezus hen is voorgegaan en altijd bij hen is geweest, zo zal de Geest hen omgeven als een zachte, stuwende kracht. En het is opvallend dat de Geest precies hetzelfde doet wat Jezus gedaan heeft. Jezus die zelf de weg en de waarheid is, belooft hun de Geest van Waarheid. Hij zal hen leiden naar de volle waarheid die ze nu nog niet bevatten kunnen: wat gerechtigheid is en waarover Gods oordeel valt, wat zonde is en wat goed is in Gods ogen.

'Nog een kleine tijd' zegt Jezus in vers 16. Nog even en Jezus wordt onttrokken aan hun blik. Maar ze zullen niet alleen zijn in deze wereld die zo vol is van hebzucht en kwaad. De Geest zal in hun harten wonen en hen vervullen met vreugde en kracht. Zelfs de dood kan dat niet verijdelen.

Die opdracht waar Psalm 105 mee begint: om Gods daden bekend te maken onder de volken, om met een verwonderd hart zijn wonderdaden te blijven overdenken en zijn heilige Naam groot te maken: ze zullen het volbrengen wanneer de Geest over hen wordt uitgestort. Dan ontkiemt de volle kracht van Gods waarheid en belofte ook in hen.

Ook wij zijn geroepen om in dat spoor gemeente te zijn. Om in Hem te blijven, in zijn liefde. Jezus Christus onze Heer, die voor ons de lange weg gegaan is en zijn leven voor ons gaf. Om tegen alle noodlot in te loven en te prijzen, te zingen van Hem. Zing dan uit alle macht: dat God trouw is en goed. En dat zijn liefde duurt in eeuwigheid! Door Christus onze Heer.

Amen. Halleluja!